

**ПЕДАГОГИЧЕСКИ
ФУНДАЦИЯ**

ТЕОРИЯ НА ВЪЗПИТАНИЕТО И ДИДАКТИКА

ОТНОСНО НАУЧНИЯ СТАТУТ НА СОЦИАЛНАТА ПЕДАГОГИКА

Венка Кутева-Цветкова

В педагогическата наука всеки етап от развитието на човечеството се явява важна основа за обогатяване и по-нататъшното ѝ развитие. Един от етапите, който оказва силно влияние върху съвременната педагогическа мисъл и практика, обхваща периода от края на XIX и първата половина на XX век. Този период е изпълнен с многобройни и различни идеи, концепции и опити, свързани с педагогическата теория и практика. Оттогава датира официалната поява на социалната педагогика.

Терминът “социална педагогика” е предложен от немския педагог Карл Магер и разпространен от Адолф Дистервег в средата на XIX в., но започва активно да се употребява едва в началото на XX в. Особено допринася за популяризирането на социалната педагогика немският философ и педагог Паул Наторп. В практиката обаче елементи на социално възпитание се срещат още в древността.

Възхвалявана или отричана, социалната педагогика има интересна история и още по-интересно настояще, защото търси начини за запазване на целостта на обществото и превръщането му в съобщество.

Педагогиката възниква и се развива като теория и методика на възпитанието на децата в учебно-възпитателните заведения. От края на XVIII в., когато в качеството на относително самостоятелен етап в развитието на личността започва да се отделя ранната юношеска възраст, юношите и девойките също стават обект на внимание от нейна страна.

През втората половина на XIX в. започва да се разширява поръчката на педагогиката в системата на общественото възпитание. Първо, в него последователно са включени възпитанието на младежта и по-стари възрастови групи. Второ, адаптацията и превъзпитанието на всички възрастови категории (на първо място, разбира се, деца, подрастващи и юноши), често невписващи се в социалната система или нарушаващи установените от нея норми.

Разширяването на поръчката е свързано с тези социокултурни процеси, които се осъществяват в Европа и Америка. Индустриализацията поражда масова миграция на селското население в градовете, където то се оказва неприспособимо за живот в новите условия, често не успява да създаде пълноценно семейство. Престъпността изплува на повърхността, аморалното поведение става основно за безпризорните, скитниците, просяците. В Америка положението се задълбочава от масовата миграция от преимуществено слабо развитите региони на Европа.

Урбанизацията в Европа съвпада с възникването на националните държави, а в Северна Америка – с формирането на американската нация. И едното, и другото, обективно изискват култивиране на определени ценности (провъзгласени или подразбиращи се като национални) във всички социални слоеве, във всички възрастови групи население.

Църквата като традиционен възпитател, макар и продължаваща да играе съществена роля в живота на хората, губи монополните си позиции в сферата на морала и възпитанието. Освен това, тя далеч не веднага осъзнава появата на новите социокултурни реалии.

Образува се вакуум, който трябва да бъде запълнен. Това се опитват да направят някои педагози, започвайки да разработват социалната педагогика.

Възниква напълно резонния въпрос: защо е необходимо да се разработва нов дял от педагогическото познание? И друг: може ли вече оформилата се педагогика и в състояние ли е тя да даде отговор на променилата се социална поръчка?

Педагогиката дава своите отговори. Първо, появява се андрагогиката. Но тя от самото начало (т.е. от средата на XX в.) и в наше време се занимава основно с образованието и квалификацията на населението от зрялата възраст. През последните десетилетия от андрагогиката се откъсна герагогиката, която започва да се занимава с различните варианти на образование на възрастните хора. Второ, в края на XIX в. се заражда и в течение на XX столетие се оформя педагогиката за превъзпитание на децата и подрастващите, а също

така и пенитенциарната педагогика, която се занимава изключително с трудни и проблемни деца.

По този начин, отговорите, които дава традиционната педагогика на променящата се социална поръчка, се оказват ограничени. Затова има напълно резонно основание. Всеки дял от знанието е достатъчно консервативен и обективно се съпротивява на изменението или промяната на обекта на своето изследване.

Консерватизмът на педагогиката се оказва толкова силен, че даже появилият се нов дял – социалната педагогика, редица учени се стремят да сведат към изучаване на проблематиката на традиционните “клиенти” на педагогиката – децата, подрастващите, юношите. Това намира отражение на факта, че редица основоположници на социалната педагогика (Х. Нол, Г. Боймер) считат за неин предмет на изследване социалната помощ на бездомните деца и профилактика на нарушенията на непълнолетните.

Принципно различно определя предметът на социалната педагогика немският учен П. Наторп. Той смята, че социалната педагогика изследва проблема за интеграцията на възпитателните сили в обществото, с цел повишаване културното равнище на народа. Такова разбиране в достатъчно пълна степен съответства на социалната поръчка на новото време и позволява да се разгледа социалната педагогика като дял от знанието за възпитанието на човека в продължение на целия му жизнен път.

В Русия социалната педагогика се заражда в края на XIX в., получава определено развитие през 20-те години на XX в. във вид на разработки и опити за реализация на идеята за свързване на училището с живота и социалната среда. Тази идея получава теоретическо обосноваване и относително адекватно практическо изпълняване в трудовете на С. Т. Шацки и опитите на редица ярки педагози-теоретици и практики.

В България през първата половина на XX век Васил Манов, Димитър Грънчаров, Ботю Шанов, Найдено Чакърров, Михаил Герасков и Тодор Поптодоров обогатяват българската педагогическа мисъл с възгледите си за социалната педагогика и социалното възпитание. Като социален педагог между тях може да бъде определен Д. Грънчаров. За останалите социалната педагогика представлява научен интерес, но не са нейни ревностни последователи (7).

Теоретичната разработка на проблемите на социалната педагогика се възобновява през 50–60-те г. в Германия. Обаче фактически и в Европа, включително в Германия, и в САЩ, започвайки от края на XIX в. все по-широко разпространение получава практическата дейност, обозначена с термина социална работа, организирана от държавни институти, религиозни и обществени структури. Съдържанието ѝ е помощ на семейството, на различни групи населения, интеграция на възпитателните усилия на училището и другите организации.

Интересът към проблематиката, характерна за социалната педагогика, се изостря в Европа през 70-те г. на XX в., което е свързано с поредната криза в системата на възпитанието.

В Русия се проявява интерес в частност при появата на различни варианти за работа с деца по местожителство и в разработката на съответните методически препоръки (В. Г. Бочарова, М. М. Плоткин и др.). По-късно, през 80-те години, М. А. Галагузова, В. Д. Семенов, заедно с изучаване на опита на младежките жилищни комплекси и социално-педагогическите комплекси, пристъпват към теоретично търсене в сферата на собствено социалната педагогика, възраждайки това понятие и самото направление на изследване.

1. Предмет и обект на социалната педагогика

Съществуват различни определения за социалната педагогика. “Социалната педагогика е научна дисциплина, развиваща социалната функция на общата педагогика и изследваща възпитателния процес във всички възрастови групи” (Х. Мискес, Германия).

“Смисълът на социалната педагогика е помощ на младежта в бързата адаптация към социалната система, противостояние на негативните отклонения от нормите на поведение” (Е. Моленхауер, Германия) (8).

“Социалната педагогика – това е наука за възпитателните влияния на възпитателната среда” (В. Д. Семенов) (13).

“Социалната педагогика разглежда целите, съдържанието, способите и средствата за възпитание на човека, влиянията върху поведението и отношенията на човека в обществото в широкия спектър на социалните взаимодействия, в различните условия на социалния живот, средата” (В. Г. Бочарова) (3).

Разбирането на възпитанието като част от социализацията и отделиянето в социалната практика на социалното възпитание, като едно от видовете възпитание (заедно със семейното, религиозното, корекцион-

ното и дисоциалното), позволява да се даде друго определение на социалната педагогика и нейния предмет.

Според А. В. Мудрик социалната педагогика е дял от педагогиката, изследващ социалното възпитание в контекста на социализацията, т.е. възпитание на всички възрастови групи и социални категории хора, осъществявано в специално създадените за това организации, както и в организациите, за които възпитанието не е основна функция (10, 186).

Подобно разбиране на социалната педагогика позволява да се приеме за неин предмет изследването на възпитателните сили на обществото и способите за тяхната актуализация, пътищата за интеграция на обществените, държавните и частни организации с цел създаване на условия на развитие, духовно-ценностни ориентации и позитивна само-реализация на човек.

През последните две десетилетия в Русия се появяват много трудове по социална педагогика. Само учебниците и учебните пособия са над 20. Анализът на предложените подходи към разбиране на социалната педагогика позволява да се направят следните изводи (10, 195):

1. Някои изследователи разбират социалната педагогика и като дял от знанието и като педагогическа дейност (В. Г. Бочарова, В. Д. Иванов, Б. З. Вульф, А. К. Лукина, В. А. Никитин и др.). Подобен подход предизвиква съмнение, доколкото педагогиката като дял от знанието не може едновременно да се разглежда и като практическа дейност. Традиционно е прието да се счита, че тя изследва съответната сфера от социалната практика, в дадения случай възпитанието, и предлага пътища за нейното усъвършенстване.

2. Няма единно мнение относно възрастовите групи, с които се занимава социалната педагогика. Едни изследователи считат, че социалната педагогика е наука за социализацията и възпитанието на децата, подрастващите и юношите, други утвърждават, че предмет на внимание е човек от всяка възраст.

3. Съдържанието на социалната педагогика като дял от знанието се разглежда в съответствие с подходите, заложи от нейните основатели. След Г. Боймер и Х. Нол социалната педагогика се разглежда като съдържание и методика на образователно-възпитателните дейности с индивиди и групи индивиди, социализацията на които е нарушена или противоречи на принципите на хуманизма и справедливостта (В. А. Никитин). Обект на социалната педагогика се назовава конкретния човек или група, имащи

социални проблеми, които изискват педагогическо решение (Н. М. Платонова), а така също социални проблеми на детството (С. Н. Разчетина). Могат да се приведат още редица аналогични определения. Ще отбележим, че с времето гледните точки на отделни автори се променят и това е напълно обяснимо – социалната педагогика се развива твърде бързо.

Принципно различно, в рамките на подхода на П. Наторп, представят социалната педагогика като наука други изследователи. Някои от тях считат, че социалната педагогика изучава “закономерностите на социализацията на детето” (М. А. Галагузова) (6) или че тя е насочена към възпитание на личността.

Най-адекватното на подхода на П. Наторп определение на социалната педагогика е това за закономерностите на социалното възпитание на човека, по пътя на създаване на оптимален режим на учебно-възпитателния процес, неговата цялост в условията на микросредата, за пътищата и условията за повишаване ефективността на интеграцията и координацията на всички възпитателни сили на обществото, в интерес на успешното решаване на социално-педагогическите задачи.

Предмет на социалната педагогика е хармонизацията на отношенията личност и социална среда чрез социалното възпитание на личността във всички сфери на жизненото пространство на човека – семейство, колектив, училище, вуз, армия и т.н.

Обект на социалната педагогика са закономерностите на социалното възпитание на човека във всички етапи от неговото развитие, във всички форми на битие и жизнена дейност, с отчитане на неговите индивидуално-психологически и възрастови особености (В. Г. Бочарова и др.) (3).

Следва да отбележим още една тенденция в определенията за това, с какво се занимава социалната педагогика – значително разширяване на нейната проблематика, което излиза далеч зад границите на подходите на Г. Боймер и Х. Нол, а също и П. Наторп и болшинството от съвременните руски теоретици. Социалната педагогика се разглежда още като един от дяловете на общата педагогическа наука.

Обектът и като научна дисциплина е човекът и взаимодействието му с другите хора, а предметът – процесът на педагогическото влияние на социалното развитие и социалното поведение на личността (Ю. А. Стрелцов).

Възможно да е твърде перспективен, но за сега не съвсем работещ изглежда подходът към предмета и обекта на социалната педагогика на В. Г. Бочарова и Г. Н. Филонов. Социалната педагогика по мнението на тези автори изследва процесът на духовното самопознание и самоусъвършенстване на човека и обществото, а също и механизъмът за тяхното хармонично развитие. Като предмет на социалната педагогика те определят процесът на педагогическото влияние на социалното взаимодействие на човека в продължение на всички възрастови периоди и в различни сфери на неговата среда, а за обект определят цялостната система на социални взаимодействия на човека в сферата на близкото му обкръжение.

Според българският педагог Д. Цветков социалната педагогика е наука за социалното възпитание и социалната интеграция на деца и възрастни, както здрави, така и природно или социално оцетени.

Предмет на социалната педагогика са педагогическите свойства, особености, тенденции и закономерности на социалното възпитание и социалната интеграция. Тя има пряко отношение и към другите аспекти на социалното възпитание и интеграция: индивидуално-психологически, социално-психологически, юридически, медицински, психотерапевтични, изучавани от други науки (14, 9).

Целта на социалната педагогика като наука е обяснението и тълкуването на процесите на социализация и социално учене както в обособяването (антропологично, социологично, социално-психологично и психолого-педагогично) на различни системи за социално възпитание и интеграция в зависимост от диференцираните обществени потребности и типологичните особености на възпитаниците (Пак там, 9).

Д. Цветков формулира две групи задачи на социалната педагогика – теоретически и практически.

Теоретичните задачи на социалната педагогика, според него са:

– Изследване на обективните закономерности на процесите на социално учене и социализация като основание за целенасочено социално възпитание и интеграция.

– Изследване на антропологическите и социално-културните предпоставки и условия за социално възпитание и интеграция.

Социалното възпитание и социалната интеграция, взети заедно, образуват предмета на социалната педагогика. Социално възпитание, подпомагащо адаптацията и интеграцията, социална интеграция на

основата на подходящо социално възпитание – това са две страни на единния процес, изучаван от социалната педагогика (14, 10).

Практическите задачи на социалната педагогика са:

– Определяне и обосноваване на целите, съдържанието, методите и средствата на социалното възпитание и интеграция.

– Определяне и обосноваване на педагогическите изисквания към изграждането и функционирането на специализираните учреждения за социално възпитание и интеграция.

– Проучване и анализиране на състоянието, тенденциите, постиженията и нерешените проблеми в практиката на социалното възпитание и интеграция.

Според други български автори – Н. Владинска и Н. Петрова (5, 88), социалната педагогика има за свой обект възникналите проблеми и трудности в процеса на изграждане (ставане) на човека във взаимодействието му с околния свят.

Предмет на социалната педагогика е съзнателната, организираната, целенасочената дейност на обществото за оказване на помощ на личността за преодоляване на нейните социални проблеми и трудности.

Подобно разногласие е свършено естествено и плодотворно. Социалната педагогика изминава пътя от възникването си като автономен дял на педагогическото познание. Изследователското търсене продължава и следва да очакваме по-нататъшни иновации.

Социалната педагогика като дял от знанието включва редица раздели. Получените в тях знания в синтез позволяват да се охарактеризира социалното възпитание като един от видовете социална практика и да се изработят определени подходи и препоръки за неговото усъвършенстване.

Философията на социалното възпитание се разработва на границата на философията, етиката, социологията и педагогиката. В този раздел се разглеждат фундаментални методологически и светогледни въпроси. В частност се дава трактовка на същността на социалното възпитание и неговите задачи. На основата на определено разбиране на образа на човека се разработват общи подходи към съотношението развитие, социализация и възпитание. Определят се ценностите и принципите на социалното възпитание.

Социологията на социалното възпитание изследва социализацията като контекст на социалното възпитание и социалното възпитание като съставна част на социализацията. Получените знания създават възможности

за търсене на пътища и способности за използване на техните възпитателни потенци, нивелиране на отрицателните и усилване на положителните влияния върху развитието на човека в процеса на социализацията. Като цяло знанията, получени от социологията на социалното възпитание, могат да бъдат основа за търсене на пътища за интеграция на възпитателните сили на обществото.

Социално-педагогическата виктимология изследва тези категории хора, които са или могат да бъдат жертва на неблагоприятни условия на социализацията, в нея се определят направленията на социалната и педагогическата им помощ.

Теорията на социалното възпитание описва, обяснява и прогнозира функционирането на социалното възпитание. Изхождайки от положенията на философията на социалното възпитание, отчитайки данните от социологията на възпитанието и социално-педагогическата виктимология, теорията на социалното възпитание изследва какви са индивидуалните, груповите и социалните субекти на социалното възпитание и как си взаимодействат, съдържанието на дейността на различни възпитателни организации, съдържанието и характера на индивидуалната помощ на човек.

Психологията на социалното възпитание на основата на социално-психологическите характеристики на групите и човек, техните особености през различни възрастови етапи, разкриват психологическите условия за ефективното взаимодействие на субектите на социалното възпитание.

Методиката на социалното възпитание подбира от практиката и конструира нови способности за целесъобразна организация на социалното възпитание.

Икономиката и мениджмънтът на социалното възпитание изследват, от една страна, потребностите на обществото от определено качество на “човешкия капитал”, а от друга – икономическите ресурси на обществото, които могат да бъдат използвани за организация на социалното възпитание.

2. Социалната педагогика в системата на науките за човека и обществото

В предложените подходи към определението на социалната педагогика, нейния обект, предмет и раздели, се изхожда от това, че през XX век педагогиката като цяло става дял от интегративното познание.

Това е свързано с факта, че именно през XX в. получават значително развитие такива дялове от знанието за човека и обществото като психологията (в частност, възрастовата и социалната), етнологията, социологията и много други, данните от които съществено разширяват представите за обективните процеси и закономерности на развитието на човека в социума.

Социалната педагогика, решавайки своите специфични задачи, може да направи това повече или по-малко ефективно, от една страна, само интегрирайки в една или друга степен данните от другите дялове на човекознанието и обществознанието, а от друга – анализирайки от своя гледна точка и широко използвайки достиженията на различните дялове на педагогиката. Затова от особено значение е връзката на социалната педагогика с другите области на педагогическото познание.

Разработвайки свой кръг от проблеми, социалната педагогика трябва широко да се опира на историята на педагогиката (изучаваща развитието на педагогическите идеи и теории), история на възпитанието (разглеждащо практиката на възпитанието през различните етапи от развитието на човечеството като цяло и отделните страни, общества, държави в частност), сравнителната педагогика (изучаваща теорията и практиката на възпитанието на съвременен етап в други страни) и др.

Твърде важни и взаимополезни са тесните теоретични и изследователски взаимовръзки на социалната педагогика със семейната и корекционната педагогика.

Социалната педагогика е тясно свързана с такива дялове на педагогическото знание, сфера на приложение на които се явяват възпитателните организации от различен тип. Имат се предвид предучилищната педагогика, училищната педагогика, педагогика на професионалното образование, педагогика на закритите учреждения от различен тип, педагогика на детските и юношеските организации, клубната педагогика, педагогиката на средата, военната педагогика, производствената педагогика, педагогика на временните обединения, педагогика на социалната работа и др.

Очевидно е, че във всеки от назованите по-горе случаи, раздели на социалната педагогика стават само общи основания, изискващи конкретизация във връзка с тези функции, които са присъщи на една или друга възпитателна организация. Например философията на училищното възпитание има редица отлики от философията на военното “благотворителност”, “помощ” и други понятия широко се използват и в социалната педагогика и в социалната работа.

Те имат и ярко изразена специфика, която се изявява от самото начало в тяхното развитие в нашата страна. Така например, социалната работа се развива в сферата на социалната защита на населението, а социалната педагогика – в системата на образованието и различните институции за младежта (6, 67).

Постепенно сферите на дейност на социалните педагози и социалните работници започват да се разширяват, да се пресичат и взаимно да се допълват една друга. В различните държавни и недържавни заведения, в някои детски домове и училища-интернати, днес едновременно работят и социални работници и социални педагози. Всеки от тях обаче има свой кръг от задължения и решава свои функционални задачи.

Техните различия са обусловени от факта, че те се отделят като приложни области на познанието от различни науки: социалната педагогика – от педагогиката, а социалната работа – от социологията. Като науки и едната, и другата фактически правят своите първи крачки в България. Развитие на теорията на социалната работа се осъществява също така трудно и противоречиво, както и развитието на социалната педагогика. Налице са различни гледни точки относно предмета и обекта на тези науки, в това число и на тяхното съотношение. Правят се опити да се подчини социалната педагогика на социалната работа и обратно, което трябва да разгледаме като закономерно явление в развитието на науките.

Докато сега се водят тези научни дискусии, в практическата дейност различният произход на социалната педагогика и социалната работа се проявява достатъчно конкретно в това, че социалните педагози в своята работа се опират преди всичко на теоретическите и методическите основи на педагогическата дейност, то социалните работници използват социологическите теории и технологии и социологическите методи на изследвания (6, 67).

В същото време областите на практическа дейност на социалната педагогика и социалната работа са твърде близки и по функции, и по съдържание, и по методи на работа, така че не биха могли да не се пресичат.

Ще направим опит да отделим общото и специфичното, това което свързва социалната работа и социалната педагогика като области от практическата дейност. На първа място това се отнася до техния обект или адресат.

В полето на социалната работа попада човекът, но не всеки, а този, който има проблеми, пречещи на човека да бъде успешен, благополучен член на обществото, да живее пълноценен живот.

Едни или други проблеми възникват фактически у всеки човек в продължение на целия му живот. Те могат да имат психологически, медицински, юридически, материален или друг характер, могат да бъдат свързани с външни, независещи от човек фактори (екологични, социални, технологични, международни и др.) или вътрешни, личностни проблеми (здравословни, отклонения от физическото или психическото развитие и др.). За социалната работа е важно, че човек не може да реши тези проблеми самостоятелно и за това се нуждае от определена социална помощ.

По този начин можем да кажем, че обект на социалната работа е човек, нуждаещ се от помощ в процеса на неговия социален живот, т.е. човекът като социален обект, независимо от неговата възраст (6, 68).

В ползването на социалната педагогика попада детето, което изисква помощ в полето на неговата социализация – превръщането на индивида като социален субект, т.е. детето като развиваща се, формираща се личност (6, 68).

Съпоставянето на тези обекти нагледно показва и това, което обличава тези две науки и области на практическа дейност, и това, което концептуално ги различава. Показателно от тази гледна точка е това, че човек, на когото се оказва помощ, в социалната работа по правило се нарича клиент, а в социалната педагогика обикновено се употребява думата “детето”.

4. Социална педагогика и социална политика

Социалната политика е едно от направленията на вътрешната политика на държавата. Съдържателно тя е насочена към решаването на такива задачи като управление на социалното развитие на обществото, удовлетворяване на материалните и културните потребности на неговите членове, възпроизводство на социалните ресурси, регулиране на процесите на социална диференциация в обществото, поддържане стабилността на обществената система.

Социалната политика се определя от законодателните актове и се реализира от многочислени държавни служби: образование, здравеопазване, социална защита, труд и заетост и др.

Един от елементите на социалната политика е политиката в сферата на възпитанието.

Държавната политика в сферата на възпитанието предполага: определяне задачите на възпитанието и разработване стратегия за тяхното решаване, разработване на съответните законодателни и подзаконови актове, определяне на необходимите ресурси, подкрепа на обществени инициативи в сферата на възпитанието.

Политиката в сферата на възпитанието е призвана да разреши противоречията между текущите и перспективните интереси на обществото, между несъвпадащите и разминаващи се интереси на отделните социални слоеве по такива въпроси, като представата за необходимостта на обществото от равнище и качество на системата на възпитание на различни социокултурни, етнически и полово възрастови групи население, очаквания и изисквания, свързани с качеството на образованието, готовност за участие в процеса на възпитанието и реалните възможности за нейното проявяване.

Обосноваността, реалистичността и ефективността на държавната политика в сферата на възпитанието в голяма степен зависят от това, как в хода на нейното разработване и реализация се отчита и използва научният потенциал на различни дялове на знанието – философия, социология, криминология, икономика, психология. Особена роля тук има педагогиката, а когато става въпрос за политика в сферата на социалното възпитание – социалната педагогика.

Социално-педагогическото знание е необходимо, но съвсем не до поискване, на всички етапи от разработването и осъществяването на политиката в сферата на социалното възпитание (10, 192–193):

На първо място, то е актуално на стадия на събирането и научния анализ на информация за ситуациите в областта на социалното възпитание на конкретен етап от развитието на обществото в страната, отделни региони и общини.

На второ място, на основата на анализа на реалното състояние и разкриване на потребностите и възможностите на обществото, специалистите по социална педагогика са длъжни да вземат участие в открояването на приоритетните направления и формулиране на задачите на системата на социално възпитание.

Трето, задължително е участието на социалните педагози в процеса на създаване и внедряване на програмата за развитие на системата на социално възпитание, която включва в себе си: квалификация, конкретни мерки, ресурси и способности за решаване на поставените задачи, в това число разработване на необходимия пакет законодателни, подзаконови и други актове и документи.

Четвърто, желателно е да се направи социално-педагогическа експертиза на тези закони, постановления и други нормативни документи, които пряко, а понякога и косвено влияят върху социалното възпитание (напр. в областта на здравеопазването, социалната защита, правата и др).

Пето, социалните педагози са призвани да разясняват политиката в сферата на социалното възпитание, както в обществото като цяло, така и при отделните социокултурни, етнически и полово възрастови групи население. Това може да способства за поява на обществени инициативи, привличане на ресурси (човешки, финансови, материални), полезни за нейното реализиране.

5. Основни функции на социалната педагогика

Социалната педагогика има различни функции: теоретико-познавателна, приложна и хуманистична.

Теоретико-познавателната функция се изразява в това, че социалната педагогика натрупва знания, синтезира ги, стреми се да състави най-пълна картина на изучаваните от нея процеси и явления в съвременното общество, описва ги и ги обяснява, разкрива техните дълбоки основания.

Тази функция предвижда (15, 35):

- определяне на задачите, структурата, принципите на конструиране на социално-педагогическото познание;
- интегриране на достиженията на различните науки, способстващо за извличането, структурирането и развитието на социално-педагогическото познание;
- обяснение на източниците на възникване и генезиса на научните знания за социално-педагогическата сфера;
- установяване на социално-педагогическите фактори, тяхното обобщаване, обяснение, тълкуване;
- определяне на принципите и способите за социално-педагогическо прогнозиране, проектиране и преобразуване;
- определяне на принципите и способите за открояване на педагогическия потенциал на социума и условията за неговото ефективно използване;
- разработване на методологията и методите на социално-педагогическото изследване, начините за верификация на научните хипотези, принципите, позволяващи постигането на тясна връзка и единство на социалната практика и социално-педагогическата теория;

– разработване на методите за използване на научните подходи за повишаване ефективността на социалното възпитание;

– открояване, анализ, обобщаване на добрия опит от социалното възпитание и социално-педагогическата помощ.

Приложната функция е свързана с търсенето на пътища и способности за откриване на условия за ефективно усъвършенстване на социално-педагогическото влияние върху процеса на социализация в организационно-педагогически и психолого-педагогически аспекти.

Приложната функция се изразява в следните направления на дейност (Пак там, с. 35):

– препоръки за съдържанието и способите на социално-педагогическата и психологическата подкрепа на социално уязвимите групи население и индивидуално нуждаещи се от такава подкрепа хора;

– разработване на методи за преодоляване на отчуждението на училището от детето, на детето от семейството и училището, на семейството от възпитанието и грижата за детето;

– разработване на методите за социална профилактика и рехабилитация на лица с отклонения в поведението;

– разработване на способите за изява и активизация на педагогическия потенциал на социума;

– препоръки по отношение на работата на детските и юношеските клубове и обединения.

Сред приложните функции особена роля имат тези, свързани с излизането на законодателни и разпоредителни органи на различно ниво:

– влияние върху определянето на приоритетите на социалната политика на страната и региона;

– съдействие за хармонизация и стабилизация на социалното развитие (социално-образоваща и социално-преобразоваща функции);

– функция на консервирането и възпроизводството на полезни социални стандарти, норми, традиции, транслиране на хуманистичната социална култура;

– работа по консолидирането на възпитателните сили на обществото, преодоляването на ведомственото разделяне на различните социални институти.

Хуманистичната функция се изразява в изработване на целите за усъвършенстване на социално-педагогическите процеси, създаващи благоприятни условия за развитие на личността и нейната самореализация.

Функциите на социалната педагогика като интегриран дял от знанието се реализират в най-голяма степен, ако в нея се приложи принципът за допълнителността.

В съвременните условия особена роля играят функциите на социалната педагогика, свързани с регулирането чрез средствата на възпитание на социалните отношения и социалната политика, а така също и с проблемите на социалната профилактика и рехабилитация, както на отделния човек, така и на значителни групи (общности) и ролята на образованието в тези процеси.

6. Основни понятия в социалната педагогика

Всяка наука формира своя понятийно-категориална система, отразяваща взаимовръзката и взаимообусловеността на влизащите в нея понятия. В същото време от понятия на всяка наука винаги се намира във взаимовръзка с понятийните системи на другите науки, изучаващи същия обект. В този смисъл социалната педагогика не е изключение, понятийната система на която се намира в тясна връзка със системата от понятия, преди всичко на педагогиката и социологията, а също така и на другите науки, изучаващи човека.

Основна категория в социалната педагогика е *социализацията* като социално-педагогическо явление. В центъра на вниманието на учените винаги е стоял въпросът за това, по какъв начин човек става компетентен член на обществото. Интензивно този проблем се изследва от социолози и социални психолози през последната третина на XIX век. Към средата на XX век социализацията се трансформира в самостоятелна междудисциплинарна област на изследване.

За автор на термина “социализация” се приема американският социолог Ф. Г. Гидинс, който още през 1887 г. в книгата си “Теория на социализацията” го употребява в значение, близко до съвременното – развитие на социалната природа или характера на индивида, подготовка на човек за социален живот.

Днес проблемът за социализация се изучава от философи, етнографи, социолози, психолози, педагози и др. До 60-те години на XX век, под социализация, учените разбират развитието на човек през детството и юношеството. В последните десетилетия изучаването на социализацията се разпростира върху зрелите и даже върху възрастните хора.

Учените различно анализират концепцията за социализацията, придържайки се основно към два подхода, които се разминават в раз-

бирането на ролята на самия човек в процеса на социализация. Трябва да отбележим, че подобно разделение е условно.

Първият подход предполага пасивна позиция на човека в процеса на социализация, а самата социализация се разглежда като процес на неговата адаптация в обществото, което формира всеки свой член в съответствие с присъщата му култура. Този подход може да бъде наречен субект-обектен (общество – субект, взаимодействие, а човекът – негов обект). В основата на този подход стоят идеите на французина Е. Дюркхайм и американеца Т. Парсънс.

Вторият подход е основан на идеята, че човек активно участва в процеса на социализация и не само се адаптира към обществото, но и влияе върху жизнените обстоятелства и върху самия себе си. Този подход може да се определи като субект-субектен. За основоположници на този подход се считат Чарлз Кули и Джордж Х. Мид. Социализацията се разглежда като развитие и самоизменение на човека в процеса на усвояването и възпроизводството на културата, което се осъществява при взаимодействието на човека със стихийните, относително насочените и целенасочено създаваните условия на живот във всички възрастови етапи.

Същността на социализацията се състои в това, че в процеса и човек се формира като член на обществото, към което принадлежи. Във всяко общество, социализацията на човек има своите особености.

Етапите на социализация се съотнасят към възрастовата периодизация в живота на човек.

Социализацията протича при взаимодействието на деца, подрастващи и младежи, с голям брой условия, влияещи върху тяхното развитие. Прието е те да бъдат наречани фактори, към които можем да отнесем: мегафактори – космос, планета, свят; макрофактори – страна, етнос, общество, държава; мезофактори – регион тип селище, средства за масова комуникация, субкултура; микрофактори – семейство, връстници, възпитателни организации, микросоциум (9).

Условно могат да бъдат обособени три групи задачи, решавани от човек във всеки възрастов етап на социализацията: естествено-културни, социално – културни и социално-психологически.

Естествено-културните задачи са свързани с постигането на определено равнище на физическо и социално равнище.

На всеки възрастов етап човек трябва да достигне определена степен на познание за телесния канон, свойствен на тази култура, в която той живее,

да усвои елементите на етикета, символиката на тялото – жестове, пози, мимика, пантомима, да води здравословен начин на живот, адекватен на пола и възрастта му (хигиена, режим, хранене, способности за съхраняване на здравето и оздравяване на организма, физическо саморазвитие, управление на своето психофизическо състояние), да преустройва отношението си към живота, стила на живот в съответствие с полово възрастовите и индивидуални възможности.

Всички тези неща имат някои обективни и нормативни различия в едни или други регионално-културни условия (различни темпове на полово съзряване, еталони на мъжественост и женственост в различните етноси, регионални, възрастови и социални групи и др.).

Социално-културните задачи са познавателни, нравствени, ценностно-смислови – специфични за всяка възрастова група в конкретния социум в определен период от неговата история. Тези задачи обективно се определят от обществото като цяло, а така също и от етнорегионалните особености и близкото обкръжение на човека.

Специфичните социално-културни задачи стоят пред човек на всеки възрастов етап в процеса на участието в живота на обществото. От човек, в съответствие с неговите възрастови възможности, се очаква приобщеност към определено ниво на обществена култура, владение на определен обем от знания, умения, навици, определено ниво на формиране на ценности. На всеки възрастов етап пред човек стоят задачи, свързани с неговото участие в семейния живот, в производствената дейност и т.н.

Задачите на социално-културния ред имат два слоя. От една страна това са задачи, предявявани към човека във вербализирана форма от институтите в обществото и държавата. От друга – това са задачи, възприемани от социалната практика, нравите, обичаите, психологическите стереотипи на непосредственото обкръжение. Най-често тези два слоя не съвпадат и в по-голяма или по-малка степен противоречат един на друг. При това, и единия и другия слой могат да не бъдат осъзнавани от човека или са осъзнавани частично, а рядко и изопачено.

Социално-психологическите задачи – това е възникването и развитието на самосъзнанието на личността, нейното самоопределение в актуалния живот и в перспектива, самореализацията и самоутвърждаването, които на всеки възрастов етап имат специфично съдържание и способности за решаване.

Самосъзнанието на личността може да се разглежда като достигането от нея във всяка възраст на определена степен на самопознание, наличие на относително цялостна Аз-концепция и определено ниво на самоуважение и самоприемане.

Самоприемането на личността предполага определена позиция в различни сфери на актуалната жизнена дейност и изработване на план за различните етапи от бъдещия живот.

Самореализацията предполага удовлетворение на човек от реализацията на активността и значимите за него сфери на жизнена дейност и взаимоотношения. За да бъде успешна тази реализация, е необходимо тя да бъде признавана и одобрявана от значими за човек лица.

Самоутвърждаването е достигането от човек на субективна удовлетвореност от резултата и процеса на самореализация. Подчертаваме още веднъж, че възрастовите задачи са обективни. За решаването им човек поставя или не поставя пред себе си цели, достигането до които води до тяхното решаване. В зависимост от това, доколко пълно и адекватно са осъзнати или почувствани задачите, и от ред други обстоятелства, целите на човек могат да бъдат повече или по-малко адекватни на възрастовите задачи.

Като основно понятие в социалната педагогика се приема *социалното възпитание*.

Възпитанието, осъществявано от обществото и държавата в създадените за това организации, се нарича социално възпитание. То е обект на изучаване от социалната педагогика. Социалното възпитание е интегриране на човека в хода на планомерно създадените условия за неговото целенасочено развитие и духовно-ценностна ориентация (9, 99).

Тези условия се създават в хода на взаимодействието на индивидуалните и груповите (колективни) субекти в три взаимосвързани и относително автономни по съдържание, форми, способности и стил на взаимодействие процеси: организация на социалния опит на децата, подрастващите, юношите и девойките, възрастните; образование; индивидуална помощ за тях.

Организацията на социалния опит се осъществява чрез бита и жизнената дейност на формалните групи, колективи; взаимодействието между членовете в организацията, а също така и тяхното обучение; чрез стимулиране самодейността във формалните групи и влиянието на неформалните микрогрупи.

Социалният опит, разбран в широкият му смисъл, е единство от различни умения и навици, знания и способности, норми и стереотипи на поведение, интериоризирани ценностни установки, запечатани чувства и преживявания, опит от взаимодействието с хората, опит за приспособяване и обособяване, а също така самопознание и самоопределение, самореализация и самоутвърждаване.

Образованието включва в себе си систематичното обучение (формалното образование – основно и допълнително); просветата, т.е. разпространение на културата (неформално образование); стимулиране на самообразованието.

Индивидуалната помощ се реализира в процеса на оказване на съдействие при решаването на определен проблем; създаване на специални ситуации в дейността на възпитателните организации; стимулиране на позитивно самоизменение. Индивидуалната помощ е съзнателен опит да са помогне на човека да придобие знания, установки и навици, необходими за удовлетворяване на неговите позитивни потребности и интереси и удовлетворяване аналогичните потребности на други хора; в осъзнаването на човека на своите ценности, установки и умения; в развитието на самосъзнанието, самоопределението, самореализацията и самоутвърждаването; в разбирането и възприемането по отношение на себе си и другите, към социалните проблеми; в развитието на чувството за съпричастност към семейството, групата, социума.

Естествено е, систематичността, интензивността, характерът, съдържанието, формите и способите на организация на социалния опит, образованието, индивидуалната помощ, непосредствено да зависят от възрастта и в определена степен от социокултурната и етническата принадлежност на възпитаваните, от спецификата на различните възпитателни организации, от съотношението и ролите, които на всеки възрастов етап са различни в едно или друго общество. Разбираемо е също така, че в различните типове възпитателни организации и в конкретните организации, обемът и съотношението на отделните съставляващи (организации на социалния опит, образование и индивидуална помощ) са съществено различни.

Осъществяването на социалното възпитание в различните възпитателни организации създава повече или по-малко благоприятни условия и възможности за овладяване от човека на необходимите от гледна точка на обществото социални, духовни и емоционални ценности (знания, убеждения,

умения, норми, чувства, образци на поведение и т.н.), а също и за неговото самоизграждане и самоизменение.

Най-общо задачите на социалното възпитание във всяко общество са създаване на условия за достигане от членовете му на ефективна социализация. Тя предполага баланс при приспособяването на човека в обществото и обособяването му в него. В нестабилните общества от преходен тип са актуални две противоположни свойства – гъвкавост и устойчивост по отношение на обкръжаващата действителност. В бързо променящото се нестабилно общество човек трябва да живее и ефективно да функционира, да бъде готов да познава, преработва и изборително да усвоява нова информация, да се адаптира към изменящите се икономически, социални, психологически реалности в обществото и държавата, както и в близкото социално обкръжение и своята собствена съдба. В същото време човек трябва да притежава определени нравствени опори, светоглед, социални и нравствени убеждения. В противен случай на непредвидими изменения в общественото развитие, при преломи в жизнения път, човек отговаря с невротични реакции, дезадаптация, дезинтеграция на личността.

За да не се случва това, човек трябва да притежава развита рефлексия, навици за саморегулация и толерантност, които трябва да развива от детството. Наличието на противоположни на устойчивостта свойства, като мобилност, развити рефлексии, саморегулация, позволяват на човека да бъде субект на социалното творчество.

Твърде обсъждан и дискутиран през последните години е въпросът за обекта и субектите на социалното възпитание

Обектът е съществуващият извън нас и нашето съзнание външен свят, явяващ се предмет на познание, на практическо въздействие на субекта.

Предметът е явлението към което е насочена дейността на субекта.

Субектът е носителят и източникът на активност (индивид, малка или голяма група), насочена към познание и съхранение на обкръжаващия свят, към усъвършенстване на самия себе си и социалната практика.

Обект на социалното възпитание е процесът на относително целенасоченото, планомерно развитие и духовно-ценностна ориентация на човека във възпитателните организации.

Както бе посочено, развитието на човека е многопланов процес. В него влиза и състоянието на анатомио-физиологичната система на организма,

и психическите функции на човека, и личностните характеристики. Тяхното развитие може да се разглежда като процес и резултат от решаването на човек на три групи задачи – естествено-културни, социално-културни и социално-психологически.

Субекти на социалното възпитание са личността, колективът, възпитателните организации и органите за управление на социалното възпитание.

Личността може да се разглежда като индивидуален субект на социалното възпитание, изхождайки от факта, че тя активно влияе върху себе си, върху обстоятелствата в своя живот и на обкръжаващата среда. Личността е индивидуален субект на социалното възпитание, доколкото в дейността на възпитателните организации се създават условия за реализация и развитие на редица нейни потребности. Колкото по-благоприятни са тези условия, толкова по-активно проявява себе си личността като субект на социалното възпитание.

В науката съществуват множество определения и класификации на потребностите. Една от най-пълните и признати, е тази на американския психолог А. Маслоу, който обособява пет групи базови потребности на човека. Тази класификация може да бъде използвана за характеристика на личността като субект на социалното възпитание:

1. Физиологични потребности – глад, жажда, сън, сексуални влечения;
2. Потребности за безопасност – увереност, защитеност, ред;
3. Потребности от общуване и любов, от принадлежност към определени общности;
4. Потребности от признание, оценка и уважение, това число и от самоуважение, от постигане на успехи, от авторитет;
5. Потребности от самоактуализация като непрекъсната актуализация на потенциала, способностите и таланта на личността.

Подобен подход на разглеждане на човешките потребности предполага, че потребностите от високо равнище могат да мотивират поведението на човек само тогава, когато са удовлетворени потребностите от по-ниските равнища. Това е важно да се има пред вид, говорейки за социалното възпитание като създаване на условия за развитие и духовно-ценностна ориентация на човека. От това следва, че човек става субект на социалното възпитание само в тези случаи, в които той създава условия за удовлетворяване и развитие на потребностите от всички нива.

Могат да бъдат обособени четири вида отношения на човека, свързвайки го с действителността, света в цяло и с неговите отделни страни – отношение към света, отношение със света, отношение към себе си и отношение със самия себе си (9, 103). Тази система от отношения отразява обръщането на личността към самия себе си и в същото време, изход извън пределите на собственото Аз.

Друг субект на социалното възпитание е колективът. Най-общо той може да бъде определен като формализирана контактна група от хора, функционираща в рамките на една или друга организация.

Във възпитателните организации се създават първични колективи (класове, кръжоци, секции, клубове), съвкупността от които образува втори колектив, обхващащ всички членове на организацията.

Колективът функционира в определена среда и във взаимодействие с други обединения, където влизат негови членове, което определя неговата откритост по отношение на обкръжаващата го действителност.

В същото време колективът, бидейки организирана общност от хора, в определена степен функционира независимо от обкръжаващата среда, което го прави относително автономен.

Колективът като автономна област притежава комплекс от едни или други норми и ценности, обособени в три слоя. Първият включва норми и ценности, одобрени и култивирани от обществото, които целенасочено са привнесени в колектива от неговите ръководители. Вторият се състои от норми и ценности, специфични за различните социални, професионални и възрастови групи, несъвпадащи с първите. В третия слой влизат норми и ценности, носители на които се явяват деца, подрастващи, юноши и девойки, членове на колектива.

Характерът на отношенията в колектива се определят от степента на интелектуално-нравственото напрежение и в чист вид могат да бъдат определени като хуманистични, просоциални, асоциални, а на практика обикновено представляват сбор от различните им съчетания в различни съотношения. Отношенията, формиращи се в колектива, съществено влияят на възможностите на развитие и духовно-ценностната ориентация на неговите членове.

В качеството на субекти на социалното възпитание са още два вида организации – възпитателните организации и органите за управление на социалното възпитание.

Във възпитателните организации човек относително целенасочено си сътрудничи с други хора. Планомерно организираната дейност в тях създава условия за активност в различни сфери. Съдържанието на дейността в тези организации обективно създава възможности за преодоляване на редица противоречия в процеса на развитието на човека.

Към органите на управление на социалното възпитание се отнасят създаваните държавни органи, задача на които е управлението на социалното възпитание на републиканско, регионално и муниципално равнище. Органите за управление реализират редица функции благодарение на които социалното възпитание става системно образование. Те разработват стратегии за социалното възпитание в границите на своите компетенции и създават всичко необходимо за реализация на инфраструктурата. Важна функция на органите за управление е обезпечаване на системата на социално възпитание с необходимите кадри – подготовка и преподготовка, привличане, подбор, работа с кадрите. Друга функция на органите за управление е определяне състоянието на системата на социално възпитание в рамките на техните компетенции, изучаване тенденциите и проблемите на развитие, откриването и приваждането в известност на точките на растежа, ограничените и удачните места, разработване и внедряване на способности за развитие и разпространение на иновации, решаване на проблеми.

Във функциите на органите за управление влиза откриването, мобилизацията, интеграцията на възможностите на обществени, държавни и частни организации, които могат да бъдат използвани в системата на социалното възпитание, разработване и реализация на способности за стимулиране на участие в процеса на социално възпитание на различни възрастови и социални групи от населението.

Доколкото социалното възпитание се разбира като процес на създаване на условия за развитие и духовно-ценностна ориентация на човека в процеса на взаимодействие на индивидуалните, груповите и социалните субекти, доголяма целта трябва да бъде идеалната представа за това, какъв резултат в развитието и духовно-ценностната ориентация на човека може да се достигне в процеса на социално възпитание в този случай, ако за това бъдат създадени оптимални условия.

За достигане на целите на социалното възпитание, неговите ръководители формулират повече или по-малко конкретни задачи за различните нива на системата. Те се определят както от цялата система на

социално възпитание, така и от особеностите на конкретните етноси, региони и видове население.

По този начин може да се каже, че системата за социално възпитание предполага многостепенна система от цели и задачи – обществено-държавни, регионални, муниципални, по отношение на типовете възпитателни организации, локални (конкретна организация), групови и индивидуални равнища.

В тази връзка, дейността на всички субекти на социално възпитание трябва да предвиди три взаимосвързани направления (15, 40):

1. Предаване, организиране на социалния опит на децата и създаване на необходимите, възможно най-благоприятни условия за пълноценна самореализация, саморазвитие на всяко дете като личност, нейната актуализация в семейството и близкото обкръжение; самовъзпитание в желателно за обществото направление; активизация с всички възможни у обществото средства на интелектуалното, емоционалното, нравственото, културното, физическото и други направления на развитието на личността в социума.

2. Създаване на възпитаваща среда в семейството и нейното близко обкръжение. Формиране в микросредата на социално одобрими, социално значими групови и колективни норми, ориентации и ценности, което е добра основа за благоприятен психологически климат, висок емоционален тонус, способстващи за съхраняване на референтната значимост на това обкръжение за личността.

3. Процесите на реализация и социална рехабилитация, предполагат комплекс от мерки за преодоляване на асоциалните отклонения в развитието на личността и поведението, обезпечаването на социална помощ и защита на децата с цел преодоляване на социалната дезадаптация и включването им в нормална жизнена дейност.

В заключение ще обобщим, че научният статус и социалния престиж на една или друга наука в много голяма степен зависят от равнището на развитието на теорията, която дава цялостна представа за законите и закономерностите, обективно отразяващи определена област от действителността и явяващи се предмет на изучаване на дадената наука. Всяка наука се отличава със своя система от знания, ориентирани към обясняване предмета на изследване на дадената наука. В това отношение социалната педагогика не е изключение.

ЛИТЕРАТУРА

1. *Ананьев, Б. Г.* Проблемы социализации индивида. – Человек и общество. Ленинград, 1979, Вып. 9. 144 с.
2. *Астафьев, Я. У.* Традиция социального знания в России. Магистр., 1995, № 4, 58–64.
3. *Бочарова, В. Г.* Задачи и перспектив, развития социальной педагогики в современных условиях. Москва: ЦСП РАО, 1996. 12 с.
4. *Бочарова, В. Г.* Педагогика социальной работы.: Пособие. Москва, SvR- Аргус, 1994. 207 с.
5. *Владинска, Н., Петрова, Н.* Науката социална педагогика – за нейния предмет и обект. – Педагогика, 1994, № 6, 80–89.
6. *Галагузова, М. А.* Социальная педагогика. Москва, Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2003, 416 с.
7. *Иванова, Т.* Социалната педагогика в България. Бургас, ИК “Калоянов”, 211 с.
8. *Карагъзов, Ив., Русева, М.* Увод в социалната педагогика. В. Търново, Слово, 1996.
9. *Мудрик, А. В.* Основы социальной педагогики. Москва, Академия, 2006, 205 с.
10. *Мудрик, А. В.* Социальная педагогика. Москва, Изд. центр “Академия”, 2003, 199 с.
11. *Мустаева, Ф. А.* Социальная педагогика. Москва: Академический проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2003, 528 с. – (“Gaudeamus”).
12. *Никитина, Л. Е.* Социальная педагогика: вопросы теории и практики. Монография. Изд. ДИА-пресс, Ярославль, 2001, 275 с.
13. *Семенов, В. Д.* Социальная педагогика: История и современность: (В помощь учителю). – Екатеринбург: УрГУ, 1993. 28 с.
14. Цветков, Д. Основы на социалната педагогика. София, “Наско 1701”, 1996, 255 с.
15. *Шептенко, Л. А., Г. А. Воронина.* Методика и технология работы социального педагога. Под ред. В. А. Сластенина. Москва, Академия, 2002. 208 с.

ОТНОСНО НАУЧНИЯ СТАТУТ НА СОЦИАЛНАТА ПЕДАГОГИКА

ВЕНКА КУТЕВА-ЦВЕТКОВА

Резюме

Целта на настоящата разработка е да се анализира научният статут на социалната педагогика. Представени са историческите и педагогическите предпоставки за нейното възникване. Предложени са различни подходи относно определянето на същността и. Социалната педагогика е разгледана в системата на науките за човека и обществото. Уточнени са понятията “социална педагогика” и “социална работа”, “социална педагогика” и “социална политика”.

ON THE SCIENTIFIC STATUS OF THE SOCIAL PEDAGOGY

VENKA KOUTEVA-TSVETKOVA

Summary

The aim of the present work is to analyze the scientific status of the social pedagogy. We present historical and pedagogical preconditions for its rise. We also present different approaches for defining of its nature. The social pedagogy is considered in the system of the human and social science. We refine the terms “social pedagogy” and “social work”, “social pedagogy” and “social politics”.